

Východ proti Západu?  
Reprezentace války v egodokumentech britských  
a ruských účastníků krymské války 1853-1856

Disertační práce

Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth

ABSTRAKT

Tato disertace se hlásí k žánru historické antropologie války a vojenství. Teoreticky vychází ze dvou zdrojů. Prvním jsou paradigmaty kulturní a sociální antropologie, konkrétně symbolická historická antropologie v tradici Geertze, Darntona, Sahlinse a dalších. Druhým jsou kulturní dějiny války v tradici Keegana, Hansona, Lynna nebo Isabel Hull. Výzkumná otázka textu se soustřeďuje na kulturu války během krymské války, konkrétně krymského tažení a obležení a obrany Sevastopolu v letech 1854-1855, jak byly reprezentace jejích proměnných zachyceny v egodokumentech ruských a britských účastníků. Krymská válka byla sice předmětem mnoha historických textů, ale v rozhodující míře konzervativního charakteru, pro které je typické národní, ideologické a civilizační nálepkování, nahrazující hlubší analýzu. Tato práce zkoumá detailně formální řád zmíněné kultury války, ale metodou zhuštěného popisu především její logicko významové vztahy, hierarchii významových rovin, v tom smyslu, v jakém kultura války představovala příslovečný symbolický systém, pavučinu významů, v níž prožívali, jednali a rozvažovali aktéři konfliktu. Západní, především anglosaská konzervativní literatura krymskou válku často nálepkuje jako absurdní a téměř nesrozumitelný konflikt. Historickoantropologické zkoumání krymské války však dospívá k analýze, že takto uvažovanému charakteru konfliktu lze hlouběji porozumět. Byl způsoben především tím, že klíčové symboly a proměnné na místě uspořádané kultury války na britské straně z mnoha důvodů zahrnovaly dominantní kulturní komplex zoufalství a hanby, vzniklý z toho, že krutý a protahovaný konflikt, vyznačující se mnoha ztrátami, nebyl završen žádným vítězstvím a naopak jeho finální bitva, v konzervativní literatuře i britské militární kultuře téměř potlačena, představovala zásadní selhání britských jednotek. Text se rovněž kriticky staví proti tendenci ruské literatury používat neproblémové civilizační a náboženské nálepkování a dokládá, že v dobových ruských egodokumentech tato rovina není přítomná. Na ruské straně dominantní kulturní komplex fatalistického zoufalství nebyl ideologicky vyhrocen proti spojencům, ale reagoval prvořadě na první proniknutí moderních průmyslových inovací, metod a infrastruktury do vojenství ve velkém měřítku, což způsobilo nevídanou eskalaci militární mechaniky boje a obrovské ztráty na ruské straně. V práci je rovněž aplikována teorie nouzového náboženství Michaela Snapea, které představovalo hlavní prostředek kulturní modulace obecně fatalistické a zoufalé zkušenosti naprosté většiny bojujících.